

EGON HOSTOVSKI (1908–1973) bio je češki pisac koji je presudno oblikovao međuratno češko stvaralaštvo i nastavio tradiciju srednjoevropske književnosti oličene u delima Franca Kafke, Jozefa Rota i Štefana Cvajga. Studirao je filozofiju u Pragu i radio kao urednik različitih listova, ali i u Ministarstvu spoljnih poslova. U vreme nemačke okupacije Čehoslovačke 1939. Hostovski se zatekao na službenom putu, te, budući iz jevrejske porodice, ostaje u Parizu. Kada je naredne godine i Pariz bio okupiran, pobegao je preko Portugaliije u Njujork, gde je radio u čehoslovačkom konzulatu, dok su mu otac i sestre stradali u nacističkom logoru. Nakon Drugog svetskog rata, vraća se u domovinu, ali zbog komunističkog državnog udara 1948. biva prinuđen da ponovo prebegne i do kraja života ostaje da živi u SAD. U njegovoj plodnoj spisateljskoj karijeri, pored *Nestalog* (1951), naročito se izdvajaju romani *Cizinec gledá byt* (1947), *Púlnoční pacient* (1955), *Žhár* (1935). Po njegovim rečima, trudio se da odgonetne mračno vreme u kome živi i da u svojoj književnosti izgradi duhovno utočište za sebe i svoje čitaoce. Nakon njegove smrti osnovana je Nagrada „Egon Hostovski”, u čije laureate, između ostalih, spada i Jahim Topol.

b

Egon Hostovski
NESTAO

edicija

KIRKA (knjiga br. 12)

prevod

Uroš Nikolić

uredništvo

Tijana Petković

Aleksandar Šurbatović

lektura

Aleksandra Šašović

This publication has been supported
by the Ministry of Culture of the
Czech Republic / Ova knjiga je izdata
uz podršku Ministarstva za kulturu
Republike Češke

MINISTRY OF CULTURE
CZECH REPUBLIC

Naslov originala

NEZVĚSTNÝ, Egon Hostovský

Copyright © Egon Hostovský, heirs, 2011.

M
ž
i
l
o
·
D
o
t
ě
r
n
á
v
l
h
k
o
s
t
p
a
d
a
l
a
z
b
l
á
t
i
v
ý
c
h
k
a
l

Když Erik došel k stanici elektrické

Řekl si polohlasně: "To čert ví, proč mi vždycky tramvaje ujedou rovnou před nosem!" Ale

I

Erik stiže do tramvajskog stajališta pred Masarikovom železničkom stanicom tačno na vreme da vidi kako tramvaj na liniji jedan odlazi. U pola glasa reče: „Đavo će ga znati kako mi uvek pobegne ispred nosa!” Ipak, nije osećao bes, samo glad i hladnoću usled neispavanosti.

Rominjalo je. Uporna kiša spuštala se iz niskih, pepeljastih oblaka, a zatim se uzdizala iz blatnjavih lokvi i štrokavih naslaga snega duž trotoara. A između natmurenog februarskog neba i uplakane zemlje fijukao je oštri, ledeni vetar. Prolaznici su redom podizali kragne zimskih kaputa, šćućureni poput grbavaca. Niko nije hodao ili stajao uspravno.

Erik pogleda na sat. Pet do osam. Sledeći tramvaj dolazi za sedam do deset minuta, vožnja od Masarikove železničke stanice do Černinske palate traje dvadeset i pet minuta. Neće stići kasno, ili barem ne previše kasno. Ali zbog čega mu tramvaji većito beže pred nosom? Maler me prati u malim stvarima, a sreća u velikim. Tu rečenicu je Erik često koristio da opiše sebe prijateljima. I sada ju je izgovorio u sebi. Međutim, zapeo je kod reči „maler” i „sreća”, i njegov iscrpljeni um kao da najednom nije mogao da prepozna razliku između ova dva pojma. Uostalom, sve je to smešno. Gubitnik u trci za tramvajem, ali pobednik u... čemu? Recimo, u životu. Da li je Erik

nekada bio pobjednik u životu? No, pustimo to, pametnije nam je da pazarimo novine.

Svakog jutra je na putu do Ministarstva spoljnih poslova kupovao dva lista – komunističko *Rude pravo* i liberalni *Svobodni hlas*. Međutim, u tramvaju bi pročitao samo naslove. Nije bilo ni potrebe čitati dalje, sve ostalo bilo je poznato ili se moglo naslutiti, kao kada se sluša stara, dobro poznata ploča. Radi i bićeš srećan, sumorno je poručivao svaki pasus komunističkog glasila. Njegov mračni optimizam bio je monoton i užasno dosadan. Ali opominjući glas opozicionih novina, koji je jezikom matorih bogomolja dozivao nekakvog fantoma slobode, podsećao je na jednako umrtvljeni razglas. A razglasa je bilo sve više. Nicali su na svakoj raskrsnici, na svakom trgu, na svakom trećem ćošku praških ulica, i svaki čas bi unjkavim glasom podelili nekakvu novost koja je mogla da se sasluša i u prolazu: te i te bonove potrebno je do sutra zameniti na tim i tim punktovima, u protivnom će im isteći važnost. Dobrovoljci za brigade za čišćenje snega do tri po podne treba da dođu na Staljinov bulevar, broj 50. Prodavnice kožne galanterije na širem području Praga zatvaraju se na nedelju dana, sahrani narodnog umetnika tog i tog obavezno da prisustvuju školska deca, članovi sokolskog društva i vatrogasne brigade.

Erik je platio novine, strpao ih u džep kaputa i počeo da cupka, pošto su mu stopala utrnula. Utom se setio da su mu dva para cipela već više od mesec dana na popravci (i da svaki put kada pita za njih dobije identičan odgovor: žao nam je, moraćete sačekati, nemamo dovoljno ljudi, nemamo dovoljno materijala), i tek tada u grlu i u želucu oseti nešto nalik na nemoćni bes. Ipak, ovo osećanje brzo

ga napusti jer se iza ugla pojavio njegov tramvaj, i to rani-
je nego što ga je očekivao. Sreća u malim stvarima nastavi
da ga prati: u tramvaju ga sačeka slobodno mesto za sede-
nje. Raširio je novine na krilu.

Naslovi na prvoj stranici lista *Rude pravo*, naoružani
uzvičnicima, pozivali su stanovništvo na oprez, upozo-
ravali na nestrpljive mase, pretili pojavom prurušenih
sabotera:

Smesta zaustavite saboterske delatnosti unutar

Narodnog fronta!

Zaposleni neće trpeti...!

Radnici će uzvratiti...!

Otkrivene intrige zapadnih agenata!

Naslovi u listu *Svobodni hlas* nisu imali uzvičnike.
Bile su to nenaoružane kolumne, krotke rečenice i
plašljive reči pune zebnje i s vrlo malo nade:

*Predsednik i dalje veruje u mogućnost dogovora
između Istoka i Zapada*

*Da li je socijalizam viši oblik slobode?
(Izuzetan govor predsednika Narodne skupštine)*

*Strani novinari vide Čehoslovačku kao savršeni
primer saradnje različitih društvenih slojeva*

*Moguća veća sledovanja mleka za majke i
novorođenčad*

Sukobi u Vladi se u poslednja 24 sata nisu intenzivirali

Erik se znatiželjno osvrnuo. Niko drugi u tramvaju nije čitao novine. Gde se onda, pade mu na pamet, kreću ti kojima se novinski naslovi obraćaju, na koje urlaju i koje umiruju? Ljudi koji, po svemu sudeći, znaju šta hoće i kakvi se pokreti vuku na političkoj šahovskoj tabli, ljudi koji se vatreno zanimaju za javnu politiku? Budni, nestrpljivi, ali i prepredeni ljudi, koji će istrpeti... šta? Koji će uzvratiti... na šta?

Ali oko sebe je video samo umorna lica, ljude obuzete sobom, premorene, rezignirane i neispavane. Niko se nije osmehivao, niko nije glasno razgovarao. Mladi radnici, tupo zagledani negde u daljinu, domaćice sa ceđerima za kupovinu, raspojasani starac guste brade i poluotvorenih usta koji je na krilu držao usnulo detence, zatim slika i prilika savesnog birokrate sa otrcanim cilindrom na klonuljoj, pospanoj glavi, a onda i kondukter, koji je tako nevoljno uzvikivao nazive ulica da je to ličilo na psovke. A oni koji su na ulicama u oba smera promicali pored polupraznih izloga delovali su nekako odsutno – bez žurbe, bez želje, bez cilja, pogureni od hladnoće i melanholično nezainteresovani.

Možda je sve to samo moje subjektivno mišljenje, pomisli Erik, možda još uvek krivo posmatram stvari i ljude, možda mi nasleđe prošlosti zamagljuje pogled... Nasleđe prošlosti, zamagljeni pogled... ove reči se toliko često ponavljaju na partijskim sastancima! Bože, kada bi se moglo bez tih sastanaka, tečajeva i predavanja! Ali šta da se radi? Bez novih ljudi ništa se neće pokrenuti. Kadar je sve – a bez kadra... iznenada se i njemu ote osmeh, shvatiti da se u njegovoj glavi odvija dobro uvežbana predstava

u kojoj ponovljene reči, istrošene fraze i kratkotrajne istine potiskuju svaki novi pogled i svako novo osećanje.

Ipak, u jednom momentu taj novi i nepoznati tok misli postao je toliko snažan da se odvojio od uobičajene, navođene predstave. Tramvaj je upravo prolazio alejom nedaleko od Praškog zamka, a zrak sunca probio se kroz teške oblake i nežno se prizemljio, poput ogromne ptice s raširenim plavim krilima. Na trenutak je sve zaiskrilo zlatnim sjajem: bljuzga, raščupano grmlje, ogoljene krošnje i visoki tornjevi iza njih.

Erik nesvesno ustade i zagleda se u ovaj škrti sunčev pozdrav, pritisnut pravim vrtlogom osećanja: ovde, jeste, baš ovde, jednog sličnog februarskog dana, nešto mu se dogodilo. Zapravo, jednom ovakvom alejom je 1944. krenuo u smrt. Kada više ništa nije moglo da mu pomogne, ni prigovori uticajnih članova verske zajednice, ni brak sa arijevkom, ni prve naznake rasula unutar nemačke policijske mašine, određen je za deportaciju zajedno s preostalim praškim Jevrejima. Pre tačno četiri godine, grčevito stežući ručku kofera, i sa praznim ruksakom na leđima, uputio se prema baraci odakle ga je, kako je tada verovao, put vodio ili do Terezina ili do nekog od logora na istoku, nikako natrag, dotadašnjem životarenju koje najednom postade začuđujuće privlačno. Koliko mu se tada nije umiralo! Ali kako to da sličan prizor sada u njemu budi osećanje radosti i zadovoljstva, a ne straha i užasa?

Rastuća znatiželja i čuđenje pred sopstvenim osećanjima naterali su Erika da ustane i, poput lutke na koncu, dotetura se do izlaza. Izašao je na sledećoj stanici. Tramvaj se gromko oglasio i otišao, a on je ostao sam, potpuno sam. Plamen tihe sreće i dalje je treperio u njemu. Tek

tada se zadihani, otrežnjujući glas usudio da ga ugasi. Glas ga podseti: Ne priliči ti da se predaješ sentimentalnosti! Tačno je, jednom si već tumarao ovim ulicama, odbačen i jadniji od psa lutilice, bez trunke nade, utrnuo od straha, na ivici suza, i eto, na kraju si preživeo. Ponovo si neko, ponovo si čovek, imaš dom, imaš cilj i nema razloga da se sada prenemažeš kao neka baba. Uostalom, zakasnićeš u ministarstvo, a portir može da prijavi centrali kako drug Bruner ne dolazi na vreme u kancelariju. Glas je začutao, a Erik je nastavio drugim tonom i drugim smerom: Da li je, dođavola, u redu da jedan portir motri na savetnike i šefove u ministarstvu?

Međutim, baš ovde se Eriku dogodilo još nešto, pored onog čega se prisećao... jednom je ovde nekoga sreo, tako je, kod onog drveta... Neko dete? Neku ženu? „Sve je utkano u snovima.” Ko je to nedavno rekao? Olga! Čije je to reči ponavljala? To sad, uostalom, nije ni bitno, Erik shvati da je baš ovde pre mnogo godina prvi put sreo Olgu. Išla je pod ruku s Kralom i imala je šešir širokog oboda, kakav u to vreme nijedna žena u Pragu nije nosila. Samo, odnekud se tu stvorilo i neko dete. Devojčica... ispustila je plavi balon i... Gospode bože, šta je ovo?

Ljutiti glas u Erikovoj glavi besno uzviknu: Sad je dosta! I Erik se uplašeno osvrnuo, a zatim zakorači tako hitro da je gotovo potrčao. Tek kasnije izvukao je iz džepa maramicu i obrisao suzu koja mu je štrčala u uglu oka na neugledan, nedostojanstven i pomalo prevrtljiv način.

Tog dana ga je sreća u malim stvarima zaista pratila: strogi portiri bejahu zauzeti nekim drugim, zanimljivijim od zamenika šefa Odeljenja za štampu Erika Brunera, okasnelog celih deset minuta. Iz Černinske palate

izađe ministar Jan Masarik lično. Erik skinu šešir. Pomalo se posramio, strepeći da je njegov pozdrav bio isuviše pretenciozan. Masarik prstima desne ruke dotaknu obod šešira.

„Kako ste, Eriče?”

„Hvala na pitanju, dobro sam, a vi, gospodine ministre?”

Zarumeneo se, sav ponosan što ga Masarik zove po imenu, ali ubrzo prebaci sebi zbog te neprimerene, detinje radosti.

„Očajno, lomi me grip, ali umesto u postelju moram u parlament. Prijatno, Eriče!”

Ponovo naivna radost usled familijarnog obraćanja i ponovo prekora budnog unutrašnjeg glasa.

U neprovetrenoj kancelariji čekala ga je hrpa otvorenih i poverljivih slučajeva, kao i neljudska hladnoća sa aromom duvanskog dima. Brzo je svukao rukavice i spustio dlanove na grejalicu. Jedva da se otkravio. Opsovao je. A onda je polako pogledao oko sebe. Seo je za sto u kaputu i pažljivo dohvatio prvi poverljivi spis: Ambasada u Parizu obaveštava Ministarstvo spoljnih poslova da bi grupa novinara rado posetila Prag, ukoliko bi ministarstvo bilo voljno da pokrije troškove njihovog dvonedeljnog boravka. Ambasada veruje da bi predložena poseta bila od izuzetnog propagandnog značaja, naročito jer...

Neko je zakucao i ušao ne sačekavši odgovor.

„Živeo rad!”

„Živeo. A, ti si, Hušneru! Šta ima novo?”

„Svašta, Eriče. Zašto juče nisi bio na sastanku? Pešek je nekoliko puta pitao za tebe.”

Erik tresnu o sto poverljivim spisom ambasade u Parizu. (Ostani miran, savetovao ga je unutrašnji glas.)

„Hušneru, da li partija želi da nas sve izludi? Pogledaj moj sto i fioke! To je groblje nerešenih predmeta. Nosim ih i kući, ne spavam više od pet sati, vršim devedeset funkcija u ministarstvu i još devedeset u partiji, imam pet sastanaka dnevno, svaki važniji od prethodnog, a Pešek se čudi ako se jednom negde ne pojavim! Izvinjavam se, ali mogu da budem samo na jednom mestu, i Pešku ima da kažem šta o tome mislim.”

„Slušaj, Eriče, moj ti je savet da mu još ništa ne govoriš, ovo je jako važan trenutak i svako od nas treba da postoji na više mesta u isto vreme. Niko te ne pita da li je nešto moguće, već samo da li je neophodno. Nego, šta ti je Masarik rekao ispred palate?”

Pitanje je zvučalo blago i pevljivo. Hušner je bio vitki mladić s tankim crnim brčićima i kretao se po prostoriji kao da pleše, ruku gurnutih u džepove. Pomalo je podsećao na krojačku lutku. Njegov tamni sako delovao je iznošeno, ali falte na pantalonama bile su mu besprekorno izvučene, oko vrata je nosio upadljivu kravatu sa cvetnim dezenom, a na obrazima zulufe dužine dva centimetra. Erik je s nepoverenjem posmatrao razigranog kolegu. I pored najbolje volje, nije uspeo da prikrije nervozu u svom glasu. Nikada nije podnosio muškarce sa zulufima.

„Šta je mogao da mi kaže? Znaš ti Masarika. Jeste li čuli, Eriče, onaj vic o Gotvaldu, ambasadoru Stajnhardu i kornjači? Odgovorio sam: Znam, gospodine ministre. To je sve.”

Zašto lažeš da ti je ispričao vic? Začuo je unutrašnji glas. I zašto se hvališ da ti se Masarik obratio sa – Eriče?

Hušner se zaustavio tik ispred Erika, kome se nije dalo da do kraja pročita poverljivi dopis ambasade u Parizu,

prebacivao je težinu tela s jedne noge na drugu, zevnuo širom otvorenih usta – ruke su mu i dalje bile u džepovima pantalona – i pospanim glasom rekao:

„Vicevi su mu u poslednje vreme loši. Sem toga, ne verujem mu.”

„Dobro, Hušneru, šta ti hoćeš? Treba li svi da pristupe partiji da bi im ti verovao?”

„Jednog dana će tako pohitati da pristupe da nećemo znati koga prvo da najurimo”, odgovori Hušner uz trunku proročke prosvetljenosti. Za to vreme, Erik se prepirao sa svojim unutrašnjim glasom: Zašto on nikada ništa ne radi? I zašto partija trpi njegovo plandovanje?

„Šta kažeš, Hušneru?”

„Ništa bitno, Eriče, ne uzbuđuj se.”

„Imaš li mnogo posla?”

„Pravog posla, ne baš!”

Ponovo je zazvučao zagonetno i zaverenički. A Erik se svim silama trudio da se usredsredi na poverljivi dokument o francuskim novinarima željnim da posete Prag.

Na vratima se pojavila kovrdžava glava Erikove sekretarice.

„Šta je, gospođice Hlavsova?”

„Došao je izvesni amerikanac, Džonson, i želi da razgovara s vama, gospodine savetnice. Vrlo dobro govori češki.”

„Džonson? Iz kojih novina?”

„Nije novinar, mislim da je trgovac.”

„Šta onda hoće od mene?”

„Ne znam.”

„Neka uđe”, Hušner ih ravnodušno prekide, istovremeno doterujući brčice i zveckajući svežnjem ključeva u džepu.

„Slušaj me, Hušneru”, zapenio je Erik, „ja ne znam gde mi je glava, a ti...”

„Na ramenima ti je, još uvek ti je na ramenima. A sa Amerikancima su razgovori uvek zanimljivi, svejedno da li su iz novina ili iz tajne službe, tim pre što govore češki, pošto ja engleski ne razumem. Uzgred, trebalo bi malo da pripaziš na gospođicu Hlavsovu. Previše priča i druži se sa čudnovatim personama, a mi nikako ne možemo da shvatimo zbog čega nisi uzeo neku od drugarica za sekretaricu.”

Nije zvučao prekorno, već zabrinuto i dobronamerno, kao da mu se umiljava. Erik nije mogao da se obuzda. Zasiktao je:

„Idiot!”

„Ko?”

„Ja... Ovaj... Ovaj naš ataše za štampu u Parizu. Idiot, lenjivac i smutljivac!”

„Zašto se sada ljutiš na njega? Pokaži mi taj dokument!”

Erik je prebledeo, a zatim preteći spustio glas:

„Dokument je poverljiv, Hušneru!”

Grčevito ga je stezao oznojenim prstima.

„Pa šta?”

Potencijalno ozbiljan sukob između njih dvojice sprečio je dolazak gospodina Džonsona. Bio je to sitni, mršavi čovek, možda pedeset godina star, ćelav, sa bezobličnim, crvenim nosom na kome su nakrivo stajale naočare bez okvira. Neprestano je žmirkao i živo gestikulirao, a glas

mu je bio dobrodušan, kao da svakom koga sretne u najmanju ruku hoće da izjavi ljubav. Nosio je karirano odelo jarkih boja, u jednoj ruci je držao kožni kaput sa krznom kragom, a u drugoj kaubojski šešir. Bio je obrijan, čist, uredan i sa sobom je u prostoriju uneo svež miris kolonjske vode.

„Moje ime je Džonson, gospodo, Stenli Džonson iz Nebraske, zapravo iz Omahe, *to be exact*, Nebraska je država, *you see*, a Omaha je grad. Stigao sam iz Pariza pre nedelju dana. Predivno putovanje, *lot of fun*, pregršt avantura, ali Prag je još lepši od Pariza, *sure*. Odsedam u 'Alkronu', a u Parizu sam odsedao u 'Ricu'. Ko je od vas, moliću, gospodin Bruner, savetnik Bruner? Mi, Amerikanci, ne marimo previše za titule i naš predsednik je jednostavno gospodin Truman, ovde se titule koriste, ali ja kažem: svako prema svome. *Right?*”

„Sedite, gospodine Džonsone, ja sam Bruner, ovo je Kolega Hušner, čime možemo da vas poslužimo?”

„Izuzetno mi je drago da vas upoznam, gospodo, ali nešto ću vam reći *straight*, ovde vam je hladno kao u štenari.”

Hušner ga odmeri od glave do pete, a zatim privuče slobodnu stolicu tik do njega, kao lekar do pacijenta.

„Nema dovoljno uglja, gospodine Džonsone, ali ne žalimo se, izvući ćemo se sopstvenim naporima i opet će biti dobro, znate?”

„*You said it*, gospodine Hušneru! Zna se da će opet biti dobro, kao što je bilo pre rata.”

„Biće još bolje”, Hušner nastavi da se ulaguje pridošlici. „A gde ste vi, gospodine Džonsone, naučili češki?”

„Naučio češki?“, gospodin Džonson se iznenadio. „Valjda hoćete da kažete gde sam naučio engleski? Ja sam odavde, vidite, iz Pardubica, čuli ste za Pardubice, zar ne? Hotel 'Veselka', divan hotel, ranije sam se zvao Jonaš, Standa Jonaš, i ima već dvadeset i tri godine kako sam se odselio. Nisam tada imao ništa, nije imao pas za šta da me ujede, kako vi ovde kažete, i mnogo sam radio, gospodo, Amerika je *nice country*, ali morate da radite dok ne padnete s nogu. Već deset godina imam sopstveni *business*, *you see*, mali hotel, restoran i bar. Kod nas u Nebraski, i u ostatku Amerike, bar je nešto drugo – pristojan lokal, nikakav kupleraj.”

Hušner je očigledno uživao. Erik je bio nestrpljiv. Oporo se oglasio:

„Plašim se da ste u pogrešnoj kancelariji. Ovde se bavimo samo štampanim stvarima, a rekao bih da vam treba neko iz Odseka za ekonomiju. Uostalom, ko vas je poslao meni?”

„Gospodin Kral, Pavel Kral, znamo se iz Amerike. Divan čovek.”

Erik se trže. Proguta pljuvačku i ispod glasa upita:

„Kada ste u Pragu videli Krala?”

„Juče i prekuće, u stvari, svakog dana otkako sam stigao. On zna za moj slučaj i rad je da mi pomogne, stvarno je *lovely man*. Upoznali smo se slučajno, marta 1942, kada sam vozom putovao iz Bostona za Njujork i..”

Erik prekide pričljivog čovečuljka glasom daleko hladnijim od neprijatnog vazduha u prostoriji:

„Gospodine Džonsone, i kod nas mora mnogo da se radi, ne samo u Americi. Nemam previše vremena.”

Hušner se nacerio.

„Vreme je novac, dolari, gospodin Džonson će to valjda shvatiti.”

Kratkovid i čovečuljak, koji se sve do tada svojski trudio da uspostavi dobar odnos sa dvojicom neuljudnih činovnika, uznemireno nastavi:

„Čini mi se da me požurujete, ali problem je u tome što je moj slučaj krajnje komplikovan.”

„O čemu se radi?“, pitao je Hušner dok je skladno kuc-kao po površini stola.

„O mom koferu.”

„Kakvom koferu, za ime boga?”

„Mom koferu, koji sam maja 1940. ostavio u hotelu 'Jakov' u Parizu jer nisam želeo da naletim na Nemce, *you see?* Hitler je napredovao toliko brzo da sam morao da bežim usred noći, samo sa akten-tašnom. I veštačke zube sam zaboravio na noćnom stočiću. Sada sam se vratio u Evropu kako bih pronašao svoj kofer. Ima u njemu stvari koje za mene imaju veliku vrednost, svojevrsnih *souvenirs*, ako me razumete? U hotelu 'Jakov' su ga tokom čitavog rata čuvali za mene, ali nisu imali moju adresu u Americi, a ja ih nisam kontaktirao jer sam uvrteo sebi u glavu da se hotel zvao 'Filip', a ne 'Jakov', pomešao sam ga sa hotelom u Briselu. Oba hotela su jednako dobra. Skratiću priču i izostaviću deo kada sam napokon došao do pravog imena hotela. Pisao sam im i odmah sam dobio odgovor: moj kofer je na sigurnom i, ako se slažem, mogu mi ga poslati po češkom diplomati Prohaski, koji je bio njihov gost, a koji se upravo spremao za put u Vašington. Poslao sam im telegram: to je OK, neka taj Prohaska donese kofer, platiću mu uslugu i popićemo po viski, ipak smo zemljaci. Ali Prohaska nije došao. Vlasti u Pragu otkrile su da je

petljao s Nemcima za vreme rata i povukle su ga iz službe. Prošle godine odlučio sam da se vratim u Evropu, da se malko zabavim i opustim, ali i da spojim lepo s korisnim i pokušam da pronađem kofer. U Parizu sam saznao da je Prohaska iz hotela 'Jakov' – koji se danas zove 'Angleter', ne znam zbog čega su ga prekrstili – zajedno sa svojim prtljagom poneo i moj kofer. To je cela *story*. I došao sam kod vas, gospodo, da vas pitam gde se Jirži Prohaska deno s mojim koferom."

Tišina. Neprijatna tišina, kakvu bi mogao prekinuti jedino smeh. Začudo, nikom nije bilo do smeha. Hušner jedva čujno upita:

„Šta ste toliko dragoceno imali u tom koferu?"

Gospodin Džonson je trepnuo, a onda prostrelio Hušnera svojim mišjim očima. Iznad svega se iznenadio kada je čuo tog ulickanog mladića kako šapuće, budući da je sve do tada govorio vrlo razgovetno.

„Ne bih o tome naširoko. Ali na kraju krajeva, svi smo ovde gospoda... Tada sam bio mlađi, i verujte mi da u Parizu nisam izbegavao žensko društvo. Ipak, u isto vreme u Nebraski sam bio veren za jednu Irkinju, i ubrzo po povratku u Ameriku mi smo se venčali. Bila je to dobra žena, pobožna i dosta ljubomorna na moju prošlost, ali bez zle namere. I zato mi, gospodo, nad glavom visi Damoklov mač, i biće tako sve dok ne pronađem kofer sa svojim imenom, prepun kompromitujućeg materijala, pisama i raznih drugih sitnica za koje ne mogu tvrditi da su mi ostale od bake. U to vreme skupljao sam ženske podvezice, grudnjake i slično, bio sam mlad i sentimental, valjda ćete me vi, gospodo, razumeti. I zato vas sada

molim, *spill the beans*, kako mi u Nebraski kažemo, recite mi, gde je Prohaska?"

„Gospodine Džonsone”, Hušner postade iznenađujuće ljubopitljiv, „vi sami niste bili ni u kakvom kontaktu s Prohaskom?”

„Nisam, to vam jamčim.”

„Znate, gospodine Džonsone”, Hušner je nastavio umilnim glasom kakvim se ranije obraćao Eriku, „moj vam je savet da zaboravite na taj kofer i na Jiržija Prohasku i da sednete na prvi voz ili avion i vratite se svojoj supruzi u Nebrasku.”

Razjareni čovečuljak je poskočio:

„Sada, kada sam potrošio tolike novce i samo zbog kofera doputovao iz Pariza? Nemam ja ništa protiv tog Prohaske, siguran sam da je *nice boy*, čim je mogao da odsedne u hotelu 'Jakov', i verujem da je moj kofer pokušio greškom.”

I Hušner je ustao, zazveckao ključevima u džepu, polako pogladio brkove i zaštitnički se nasmejao:

„Sem toga, i mi imamo izvesnih neraščišćenih računa sa gospodinom Prohaskom.”

„Ko? Vas dvojica?”

„Ne. Naša vlada. Raspisala je poternicu za njim.”

„Eto ti sad! Šta je uradio?”

Tišina. Omalenog gospodina Džonsona iz Nebraske najednom je pritisnula parališuća hladnoća tesne kancelarije i zbunjeno je posmatrao dvojicu sumnjičavih muškaraca koji su ga odmeravali strogim, nepoverljivim pogledima, bez trunke razumevanja za njegovu potragu za izgubljenim koferom. A on ih ni na koji način nije ugrozio, bio je pristojan, otvorio im je srce kao rođenoj

braći, ništa nije sakrio, ništa nije slagao, od njih je tražio samo jedno, samo adresu nekakvog Prohaske. Nije znao šta bi dalje rekao, mučna tišina stavila je tačku na čitav njihov razgovor. Gospodinu Džonsonu bilo je užasno hladno. Ipak, nešto će morati da kaže na rastanku s tom dvojicom osobenjaka koji se na njega ljute bez razloga. Možda je trebalo da ih ponudi američkim cigaretama. Sada je kasno za to. Bojažljivim glasom reče: „*I'm sorry.*”

Činovnici složno odgovoriše: „I nama je žao, gospodine Džonsone.”

Još jednom ih razočarano pogleda. Bili su nepomični i hladno su se smešili. Gospodinu Džonsonu se učini da su pred njim lutke iz izloga, a takav utisak dodatno je pojačala činjenica da su obojica ostavili njegovu srdačno ispruženu desnicu da visi u vazduhu pre nego što su je mehanički prihvatili i ovlaš je stisnuli svojim ukočenim prstima.

Nakon što je gospodin Džonson izašao iz kancelarije, Erik prasnu u nervozni, isprekidani smeh. Doduše, krajnje nevoljno. Hušner se nije smejao, samo se smešio. Nijednom rečju nisu pomenuli omalenog Amerikanca iz Nebraske. Erik se posvetio spisima, a Hušner je nastavio da kruži po kancelariji, zveckajući ključevima.

Zazvonio je telefon.

„Halo, spoljni poslovi ovde, Bruner na telefonu... Ko?... Doktor Matejka? Ministarstvo unutrašnjih poslova?”

Čuvši ime *Matejka*, Hušner se ukopao i pogledao u Erika kao da je video strašilo. Polako je izvukao ruke iz džepova, a zatim ih podigao sve do kragne kaputa, gde ih je ponovo sakrio.

„Ali, druže, ja... stvarno mi je žao... do guše sam u poslu, ne znam kako da sada napustim kancelariju... Molim?... Ni moj posao ne može da čeka!”

„Eriče, zaveži, svega ti, i ne svađaj se s njim”, Hušner je zvučao toliko molećivo da se Erik smesta okrenuo i do kraja razgovora nije mogao da skrene pogled. Hušner je bio bleđ kao krpa, najednom ispijenog lica.

„U redu, druže... Osmo odeljenje. Molim... Jasno, odmah! Uzeću taksi ako službeni auto nije slobodan... Postaraću se za to, druže!”

Spustio je slušalicu i klonulo pao u stolicu, a onda se nestrpljivo zagledao u okamenjenog Hušnera.

„Doktor Matejka iz unutrašnjih poslova – ko je to? Traži da smesta dođem kod njega.”

„Nikada nisi čuo za njega? Zašto li te on sad traži? To je najsposobniji, ali ujedno i najsuroviji čovek u partiji. Moskovska škola. Vratio se u Prag s vojskom, posle deset godina obuke. Priča se da je direktna veza sa Sovjetima u našoj policiji. Ali zašto bi tebe tražio? Matejka se ne bavi malim stvarima.”

„Zaista, Hušnere, umeš da utešiš i ohrabriš kolegu! Zašto bih se plašio bilo koga ili bilo čega?”

Ipak, bilo je očigledno da se plaši. Čak je i zadrhtao. Primetio je to i opsovao: „Dođavola s ovim! Čitav život u ovom zamrzivaču!”

„Gledaj, druže”, Hušner tiho reče i blago spusti dlan na Erikovo rame. „Znam da se ne slažemo najbolje i žao mi je, ali veruj mi da si mi drag i da umem da budem dobar prijatelj i drug čak i onima kojima nije stalo do mene.”

„Šta to trabunjaš, molim te? Kao da se zauvek opraštaš od mene!”

„Taman posla, Eriče, ali ako se slučajno nađeš u škripcu, možeš računati na mene! Hušner još uvek ima određenog uticaja u partiji i ume da se zauzme za druga, čak i ako se tom prilikom opeče!”

Erik u Hušnerovom pogledu uoči ganutost, strah i nešto nalik na saosećanje. Ta iznenadna promena u ponašanju nadmenog i ciničnog mladića prilično ga je onespokojila. Samo strah može tako brzo da promeni čoveka.

„Hvala ti”, iskreno odgovori Erik.

Rukovali su se i rastali kao pravi prijatelji.

Izdavač: Blum izdavaštvo, Nova Varoš
Sedište redakcije: Katarine Bogdanović 19/2, Beograd
Mejl: redakcija@blumizdavastvo.rs
Štampa: F.U.K., Beograd, 2021.
Tiraž: 1000
ISBN: 978-86-6070-018-8

CIP - Каталогизација у публикацији; Народна библиотека Србије, Београд; 821.162.3-31; ХОСТОВСКИ, Егон, 1908-1973; Nestao / Egon Hostovski ; prevod Uroš Nikolić. - Nova Varoš : Blum izdavaštvo, 2021 (Beograd : F.U.K.). - 301 str. ; 20 cm. - (Edicija Kirka / [Blum izdavaštvo]); Prevod dela: Neznárodný / Egon Hostovský. - Tiraž 1.000 - Egon Hostovski: str. 1; ISBN 978-86-6070-018-8; COBISS.SR-ID 42035209